

ŽIJEME V ZEMI, KTERÁ RESPEKTUJE SVOBODU PROJEVU. NENÍ TO VŠAK AUTOMATICKÉ, V ŘADĚ ZEMÍ SVOBODU PROJEVU NEMAJÍ

Kamil KOPECKÝ

V České republice máme privilegium žít ve společnosti, která chrání a podporuje svobodu slova. Toto základní právo nám umožňuje vyjadřovat naše názory a myšlenky, což je neocenitelný pilíř naší demokracie. Není tomu tak však ve všech zemích a není to vůbec samozřejmostí.

Severní Korea, Írán a Rusko

Podobně v **Íránu**, kritika vlády nebo projevy, které jsou považovány za ohrožující islámské morální hodnoty, mohou vést k vážným represím. Vláda zde reguluje média a internet, aby omezila přístup k informacím a udržela kontrolu nad narativem.

V **Rusku** se svoboda projevu setkává s významnými omezeními, které zásadně brání občanům ve vyjádření jejich názorů a postojů, zejména pokud jsou v rozporu s oficiálními vládními liniemi. V posledních letech ruská vláda zavedla řadu zákonů a opatření, které omezují právo občanů na svobodné sdělování informací, ať už se jedná o tisk, online média, veřejné shromáždění nebo dokonce soukromé diskuse. Tyto kroky jsou zdůvodňovány ochranou státní

bezpečnosti a bojem proti extremismu, avšak ve skutečnosti často slouží k potlačování disentu a kritických hlasů.

Aktivisté, novináři a opoziční politici jsou pravidelně terčem zatýkání, soudních procesů a represí za své názory a vyjádření, což vytváří atmosféru strachu a omezuje veřejnou debatu. Zákazy shromažďování, cenzura internetu a zásahy proti médiím jsou jen některými z prostředků, jimiž ruská vláda omezuje svobodu slova. Navíc, zákony proti tzv. "**falešným zprávám**" nebo "**urážce pocitů věřících**" jsou často využívány k legitimizaci zásahů proti svobodě vyjadřování.

Dalším znepokojivým trendem je cílený útok na nezávislá média a opoziční politiky. Média, která se snaží poskytovat nezávislé zpravodajství nebo kritický pohled na vládní politiku, čelí obviněním, finančním sankcím a někdy i nucenému uzavření. Opoziční politici a aktivisté jsou často předmětem soudních procesů, které mají za cíl umlčet je a zabránit jim ve veřejném působení.

V Rusku může být projev občanského nesouhlasu, jakým je například [stání s prázdným listem papíru](#) na veřejném prostranství, interpretováno jako politický protest. Občané se mohou ocitnout ve vězení za činy, které by v mnoha jiných zemích byly považovány za běžné projevy svobody slova - třeba za to, že nosíte [modro-žluté tenisky](#).

Ve srovnání s tím, v České republice, když je někdo odsouzen za své vyjádření na internetu, typicky šlo o překročení zákona směřující k ochraně jednotlivce - např. vyhrožování, vydírání nebo šíření poplašných zpráv. Tyto zákony existují, aby chránily občany, a ne k omezení svobody projevu jako takové.

Úloha veřejnoprávních médií a dalších nezávislých redakcí

Jedním ze základních pilířů demokratické společnosti jsou právě **nezávislá média**. Svoboda médií umožňuje pluralitu názorů a informací, což je klíčové pro informovanost občanů a fungování

demokracie. Veřejnoprávní média hrají v tomto ekosystému zásadní roli, neboť mají za úkol poskytovat objektivní, vyvážené a nezáužaté informace, které jsou přístupné všem občanům bez ohledu na jejich politické přesvědčení nebo sociální status.

Veřejnoprávní média jsou financována z veřejných prostředků a jejich hlavním posláním je sloužit veřejnému zájmu, nikoli zájmům jednotlivých politických stran či vlády.

Jejich nezávislost je klíčová pro zachování důvěry veřejnosti a pro schopnost plnit roli strážce demokracie (“hlídací pes demokracie”). Kdyby se veřejnoprávní média stala nástrojem státu nebo určité politické frakce, bylo by to přímé ohrožení demokratických principů, protože by mohla být použita k manipulaci veřejného mínění nebo potlačení opozičních hlasů.

Svoboda médií a nezávislost veřejnoprávních médií tak představují základní kámen demokracie, protože zajišťují, že občané mají přístup k různorodým a nezávislým informacím, které jsou nezbytné pro kvalifikované veřejné diskuse a informované rozhodování.

Přesto byly v mnoha evropských zemích byly v posledních letech zaznamenány znepokojivé tendence k omezení nezávislosti veřejnoprávních médií, což vzbuzuje obavy o zachování jejich klíčové role v demokratických společnostech. V **Polsku** došlo po roce 2015, když k moci přišla strana Právo a spravedlnost (PiS), k výrazným změnám v médiích, včetně zvýšení vládní kontroly nad veřejnoprávními vysíláními. Tato situace se začala proměňovat [koncem roku 2023](#). Podobně v **Maďarsku**, za vlády Viktora Orbána, čelí veřejnoprávní média kritice za proměnu v [pro-vládní nástroje](#), což omezuje mediální pluralitu a objektivitu. V **Turecku** pod Erdoganovou vládou dochází k [rozsáhlému potlačování svobody tisku](#) a k zásahům do nezávislosti mediálního obsahu.

Nejnověji se situace zhoršuje i na **Slovensku**, kde vládní plány na ovlivnění veřejnoprávních médií vzbuzují obavy mezi novináři a odborníky na mediální právo. Podle [dostupných informací](#) se zdá, že slovenská vláda má v úmyslu rozhodovat o obsahu vysílání, což by představovalo zásadní odklon od principů nezávislého a objektivního veřejnoprávního vysílání. Takové kroky ohrožují základní demokratické hodnoty, neboť nezávislá média slouží jako

důležitý pilíř demokracie tím, že poskytují pluralitu informací a názorů, informují občany a přispívají k veřejné debatě bez politického ovlivnění.

Dezoláti, eurohujeři, chcimíři, flastenci, lepšolidi, fašisti, lůza, zmrdi, Ukáčka, Bureš či Pávek, i to je součást demokracie

V rámci demokratické debaty je zásadní, aby měli jednotlivci možnost vzájemně si oponovat a vyjadřovat i protichůdné názory. Přestože může být urážlivé a nepříjemné, když debata přeroste v osobní útoky, je tato otevřenost v projevu důležitým projevem demokratické svobody. V demokratickém systému, na rozdíl od autoritářských nebo totalitních režimů, za vyjádření kritického či nepopulárního názoru obvykle neneseme právní důsledky ve smyslu vězení nebo státní cenzury. A to je bohužel jeden z problémů demokracie - i agresivní občané v ní mají své místo.

Možnost označovat své oponenty za dezoláty, eurohujery, chcimíry či válečné štváče je tedy projevem demokracie - ovšem včetně reakcí na tyto urážky. Tj. pokud urážlivá zpráva na sociálních sítích vyvolá vlnu nenávisti, nejde o projev cenzury a totality, ale naopak projevem demokracie a svobody projevu - i když ve značně bolestivé a špinavé podobě. Samozřejmě, i zde existují hranice, např. vyhrožování, vydírání, pomluva, podpora/schvalování terorismu apod. jsou trestné činy (či přestupky), na které se svoboda projevu nevztahuje.

Nicméně, s touto **svobodou přichází i odpovědnost**. Vzájemné urážky a zesměšňování mohou sice být projevem demokracie, ale zároveň postrádají konstruktivitu a mohou vést k dalšímu stupňování napětí a nenávistných projevů. Tyto spirály nenávisti nejenže erodují kvalitu veřejné debaty, ale mohou mít i vážné důsledky v podobě polarizace společnosti nebo dokonce agresivních konfrontací v reálném světě.

Důležité je tedy hledat rovnováhu mezi svobodou projevu a vzájemným respektem. I když se můžeme v názorech lišit, je

možné vyjadřovat své postoje slušně a s ohledem na důstojnost ostatních. Udržení slušnosti a respektu v debatě nejenže přispívá k lepšímu vzájemnému porozumění, ale také pomáhá udržet demokratickou diskuzi produktivní a konstruktivní.

Slovo na konec

Na internetu se musíme snažit kultivovat prostředí respektu a porozumění. Nadávání nebo urážky nejsou projevem svobody slova, ale jeho zneužitím. **Pokud se chováme na internetu agresivně, neměli bychom být překvapeni, pokud se setkáme s agresí i na druhé straně. Odpovědné a respektující využívání svobody slova je klíčem k pozitivnímu a konstruktivnímu dialogu.**

Závěrem, ačkoli si užíváme rozsáhlé svobody projevu v naší zemi, měli bychom si být vědomi, že ne všude je to samozřejmost. Vzájemný respekt a odpovědné využívání této svobody je základem pro zdravou demokracii a harmonickou společnost.

prof. Kamil Kopecký
Univerzita Palackého v Olomouci
(s podporou AI)